

R a a m a t u d

- - - - -

Eestlasena maailmas

Birute Klaas

Tartu ülikool

Koguteos „Eestlased ja eesti keel välismaal” (koostanud ja toimetanud Kristiina Praakli ja Jüri Viikberg, Eesti Keele Sihtasutus, Tallinn, 2010, 559 lk) on kahtlemata seni mahukaim ja laiavaatelisim raamat, mis koondab kaante vahele ajaloolised, keelelised ja statistilised ülevaated eri mandritel ja riikides elavatest eestlastest. Kui leida eeskuju või analoogiat lähinaabrite juurest, siis kahtlemata on eesti keelt ja eestlasi välismaal tutvustava raamatu sõsaraks Soomes 2003. aastal ilmunud „Monena suomi maailmalla. Suomalaisperäisiä kielivähemmistöjä” (toimetanud Hannele Jönsson-Korhola ja Anna-Riitta Lindgren, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura), 500-leheküljeline ülevaade soomlastest ja soome keele variantidest maailmas.

Praakli ja Viikbergi koostatud kogumik peaks pakkuma huvi üsna laiale sihtgrupile nii Eestis kui ka välismaal, tuues lugejani nii haaravaid väliseestlaskonna kujunemislugusid kui ka süvendatud käsitlusi eesti keele avaldumisvormide kohta. Väliseesti keel on ju üks eesti keele erikujusid, mis on saanud väga palju mõjutusi ümbritsevatest keeltest ja kannab seega erinevatest keelekeskkondadest tingituna huvitavat variatiivsust. Samas võib välismaal kõneldav eesti keel kätkeada endas arhailisi, tänapäeva keelest juba kaduma hakanud jooni, ka murdepärasusi, pakkudes sellestki vaatenurgast tänuväärset uurimisainest.

Kogumik on paljude autorite ühislooming, mis on sündinud *PhD* Kristiina Praakli (Tartu ülikool) ja professor Jüri Viikbergi (Tallinna ülikool) eestvedamisel ja toimetamisel. Artiklite 21 autorit 7 riigist on kahtlemata oma ala asjatundjad ning pakuvad nõudlikule lugejale vajalikku intellektuaalset pinget, aga ka äärmiselt põnevat materjali eestlastest laias maailmas.

Konkreetsete riikide eestlaskonna kujunemist ja nende keelekasutuse analüüse on autorid esitanud Ameerika Ühendriikide, Argentiina, Austraalia, Brasiilia, Inglismaa, Kanada, Läti, Rootsi, Saksamaa, Soome, Taani ja Venemaa kohta, hõlmates seega nii suuri ja pika ajalooga eesti pagulaskondi (näiteks Rootsis) kui ka väikseid kogukondi (näiteks Brasiilias). Riikide loend, kus eestlasi elab, pole muidugi sellega ammendav. Teoses on ka hulk kaarte, mis toovad välja väliseestlaste olulisemad asualad.

Konkreetsete riikide eestlaskonda ja nende keelt esitlevate peatükkide kõrval leiame raamatust ülevaatlikud artiklid väliseesti keele uurimisest, diasporaa kujunemisest, väliseesti kogukonna jätkusuutlikkusest, keelepoliitika ja migratsiooni seostest, keele ja identiteedi seostest, keelekontaktidest ja neist johtuvatest keelemuutustest, pagulaste eesti keele omandamisest. Teemad pakuvad nii teoreetilise raamistikku kui ka tausta konkreetsete riikide eestlaskonna ja nende keele käsitlemiseks.